

12 lutego 2020 r.

Stanowisko UKNF dotyczące realizacji obowiązku doskonalenia umiejętności zawodowych, o którym mowa w art. 12 ust. 1 ustawy o dystrybucji ubezpieczeń

Urząd Komisji Nadzoru Finansowego informuje, że niniejsze stanowisko zostało przesłane w dniu 27 grudnia 2019 roku do zakładów ubezpieczeń oraz stowarzyszeń zrzeszających dystrybutorów ubezpieczeń i dystrybutorów reasekuracji.

Art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2017 roku o dystrybucji ubezpieczeń (Dz. U. 2019 poz. 1881 ze zm.) zwanej dalej: „u.d.u.” zobowiązuje „osoby wykonujące czynności agencyjne, osoby wykonujące czynności brokerskie w zakresie ubezpieczeń, osoby wykonujące czynności brokerskie w zakresie reasekuracji, osoby wykonujące czynności dystrybucyjne zakładu ubezpieczeń oraz osoby wykonujące czynności dystrybucyjne zakładu reasekuracji” zwane dalej: „Osobami obowiązany” do doskonalenia umiejętności zawodowych m.in. przez odbywanie co najmniej 15 godzin rocznie szkolenia zawodowego z wybranych tematów określonych w załączniku do u.d.u.

Niniejsze stanowisko ma na celu zwrócenie uwagi na istotne zagadnienia dotyczące sposobu realizacji obowiązku z art. 12 ust. 1 u.d.u. w zakresie:

- I. wymiaru rocznego szkolenia zawodowego oraz zakresu tematycznego szkolenia,
- II. dokumentu poświadczającego odbycie szkolenia zawodowego,
- III. sposobu weryfikacji realizacji obowiązku odbycia szkolenia zawodowego,
- IV. sankcji z tytułu niezrealizowania w części lub w całości obowiązku doskonalenia umiejętności zawodowych w postaci szkolenia zawodowego.

Organ nadzoru, mając na uwadze cel nadzoru nad rynkiem finansowym określony w art.2 ustawy z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (tj. Dz.U. 2019 poz. 298) jako zapewnienie prawidłowego funkcjonowania tego rynku, jego stabilności, bezpieczeństwa oraz przejrzystości, zaufania do rynku finansowego, a także zapewnienie ochrony interesów uczestników tego rynku również poprzez rzetelną informację dotyczącą funkcjonowania rynku, uznaje za istotne przedstawienie stanowiska we wskazanych obszarach.

I. Wymiar roczny szkolenia zawodowego oraz zakres tematyczny szkolenia

Art. 12 ust. 1 u.d.u. zobowiązuje „osoby wykonujące czynności agencyjne, osoby wykonujące czynności brokerskie w zakresie ubezpieczeń, osoby wykonujące czynności brokerskie w zakresie reasekuracji, osoby wykonujące czynności dystrybucyjne zakładu ubezpieczeń oraz osoby wykonujące czynności dystrybucyjne zakładu reasekuracji” do odbycia co najmniej 15 godzin rocznie szkolenia zawodowego z wybranych tematów określonych w załączniku do u.d.u. Zdaniem organu nadzoru art. 12 ust. 1 u.d.u. należy interpretować uwzględniając art. 12 ust. 4 u.d.u., który wskazuje, że „szkolenie zawodowe uwzględnia charakter proponowanych umów ubezpieczenia, umów gwarancji ubezpieczeniowych lub umów reasekuracji, rodzaj dystrybutora ubezpieczeń lub dystrybutora reasekuracji oraz zakres wykonywanych czynności”. Oznacza to, że wymiar i zakres tematyczny szkolenia zawodowego Osób obowiązanych zależy od charakteru umów ubezpieczenia, umów gwarancji ubezpieczeniowych lub umów reasekuracji jakie proponują one klientom, zakresu wykonywanych przez nie czynności oraz rodzaju dystrybutora ubezpieczeń lub dystrybutora reasekuracji.

Na potrzebę odbycia szkolenia zawodowego w wymiarze większym niż 15 godzin rocznie należy zwrócić szczególną uwagę w przypadku Osób obowiązanych dystrybuujących umowy ubezpieczenia, umowy gwarancji ubezpieczeniowej lub umowy reasekuracji na rzecz lub w imieniu więcej niż jednego zakładu ubezpieczeń lub zakładu reasekuracji. Nie oznacza to jednak, że w razie działania przez Osobę obowiązaną na rzecz lub w imieniu więcej niż jednego zakładu ubezpieczeń lub zakładu reasekuracji, taka Osoba obowiązana ma obowiązek odbycia co najmniej 15 godz. szkolenia zawodowego odrębnie dla każdego zakładu ubezpieczeń lub zakładu reasekuracji, na rzecz którego lub w imieniu którego działa. Jak już nadmieniono powyżej wymiar i zakres tematyczny szkolenia powinien być adekwatny do charakteru umów ubezpieczenia, umów gwarancji ubezpieczeniowych lub umów reasekuracji jakie Osoba obowiązana proponuje klientom, zakresu wykonywanych przez nią czynności oraz rodzaju dystrybutora ubezpieczeń lub dystrybutora reasekuracji.

W razie, gdy Osoba obowiązana proponuje klientom zawarcie umów ubezpieczenia z różnych działów, grup i rodzajów ubezpieczeń w rozumieniu załącznika do ustawy z dnia 11 września 2015 roku o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (tj. Dz. U. 2019 poz. 381) zwanej dalej: u.d.u.r., wymiar 15 godz. szkolenia zawodowego rocznie może okazać się niewystarczający, aby Osoba obowiązana wykonywała czynności z zakresu dystrybucji ubezpieczeń zgodnie z wyrażonym w art. 7 ust. 1 u.d.u. obowiązkiem wykonywania dystrybucji ubezpieczeń, postępując uczciwie, rzetelnie i profesjonalnie, zgodnie z najlepiej pojętym interesem klientów. W takim przypadku Osoba obowiązana powinna odbyć szkolenie zawodowe w wymiarze odpowiednim do zakresu tematycznego oferowanych przez nią umów ubezpieczenia, umów gwarancji ubezpieczeniowych lub umów reasekuracji. Może to powodować konieczność odbycia szkolenia zawodowego w większym wymiarze niż 15 godzin rocznie. Tym samym, nie można uznać, że spełnienie wymogu z art. 12 ust. 1 u.d.u. przez Osobę

obowiązana nastąpi poprzez realizację szkolenia zawodowego w wymiarze 15 godzin rocznie, bez wzięcia pod uwagę liczby zakładów ubezpieczeń lub zakładów reasekuracji, z którymi współpracuje dana Osoba obowiązana wykonująca czynności w ich imieniu, charakteru i skomplikowania ich działalności oraz oferty produktowej.

Zgodnie z art. 12 ust. 3 u.d.u. „wymiar szkolenia zawodowego nie może przekraczać 8 godzin dziennie.” Oznacza to, że przedstawienie dokumentu poświadczającego odbycie szkolenia zawodowego w całości w trakcie jednego dnia, lub dokumentu, z którego nie wynika kiedy, w jakim wymiarze czasowym i tematycznym oraz gdzie szkolenie zostało przeprowadzone nie stanowi realizacji obowiązku z art. 12 ust. 1 u.d.u. Ograniczenie czasu trwania szkolenia zawodowego do maksymalnie 8 godzin dziennie oznacza, że faktyczna realizacja całości obowiązku szkoleniowego powinna trwać co najmniej dwa dni szkoleniowe. Należy wskazać, że nie ma obowiązku, aby całość wymiaru szkolenia zawodowego wymaganego w danym okresie rozliczeniowym została zrealizowana jednorazowo, w następujących po sobie dniach szkoleniowych.

Jeśli chodzi o zakres tematyczny szkolenia, art. 12 ust. 1 u.d.u. wprost stanowi, iż szkolenie zawodowe ma dotyczyć „wybranych tematów określonych w załączniku do u.d.u.” Oznacza to, że nie ma konieczności, aby co roku Osoba obowiązana musiała uczestniczyć w szkoleniu obejmujących zakresem wszystkie tematy wymienione w załączniku do u.d.u. Zakres tematyczny szkolenia musi jednak uwzględniać charakter umów ubezpieczenia, umów gwarancji ubezpieczeniowych lub umów reasekuracji jakie Osoba obowiązana proponuje klientom, zakresu wykonywanych przez nią czynności oraz rodzaju dystrybutora ubezpieczeń lub dystrybutora reasekuracji.

U.d.u. w zakresie w jakim dotyczy obowiązku doskonalenia zawodowego poprzez odbywanie co najmniej 15 godzin rocznie szkolenia zawodowego z wybranych tematów określonych w załączniku do u.d.u., nie przewiduje żadnych wyłączeń w odniesieniu do osób np.: powracających z urlopu macierzyńskiego lub przebywających na długotrwałym zwolnieniu lekarskim. Analizując zatem przepisy u.d.u. w omawianym zakresie, należałoby zastosować przede wszystkim wykładnię funkcjonalną tych przepisów, ponieważ nie można pominąć celu, którym kierował się ustawodawca tworząc przepisy dotyczące obowiązku doskonalenia zawodowego. Mianowicie, intencją ustawodawcy było zagwarantowanie, że Osoby obowiązane będą posiadały możliwie jak najbardziej aktualną wiedzę zawodową. Stąd też, w przypadku osób wykonujących czynności agencyjne i osób wykonujących czynności brokerskie, obowiązek odbycia szkolenia zawodowego uzależniony został jedynie od zaistnienia zdarzenia w postaci wpisu do rejestru pośredników ubezpieczeniowych, a w przypadku osób wykonujących czynności dystrybucyjne zakładu ubezpieczeń od faktycznego rozpoczęcia wykonywania tych czynności. U.d.u. nie zawiera innych regulacji odnoszących się do przerw w faktycznym wykonywaniu tych czynności. W ocenie organu nadzoru oznacza to, że obowiązek odbycia szkolenia zawodowego, w wymiarze co najmniej 15 godzin każdego roku, dotyczy również osób, które co prawda pomimo, że nie wykonywały

faktycznie czynności brokerskich lub agencyjnych przez określony czas, pozostały wpisane do rejestru pośredników ubezpieczeniowych. Obowiązek ten należy zrealizować corocznie w pełnym zakresie, bez stosowania zasady proporcji dla określenia wymiaru godzinowego szkolenia zawodowego. O konieczności uczynienia zadość obowiązkowi przesądza, bowiem sam fakt wpisu do rejestru pośredników ubezpieczeniowych, na co wskazuje jednoznacznie art. 12 ust. 2 u.d.u.

II. Dokument potwierdzający odbycie szkolenia zawodowego

Dokument potwierdzający odbycie szkolenia zawodowego, o którym mowa w art. 12 ust. 8 u.d.u., zwany dalej: „dokumentem” powinien być wystawiany indywidualnie dla każdego uczestnika szkolenia. W związku z tym, wystawienie jednego zbiorczego dokumentu dla wszystkich uczestników szkolenia, nie stanowi realizacji obowiązku z art. 12 ust. 8 u.d.u.

Zgodnie z art. 12 ust. 8 pkt 4 u.d.u. na dokumencie potwierdzającym odbycie szkolenia zawodowego podaje się zakres tematyczny szkolenia i jego wymiar godzinowy. Oznacza to, że na dokumencie należy wskazać wszystkie tematy, które były zrealizowane na danym szkoleniu wraz z podaniem liczby godzin przeznaczonych na realizację danego tematu. Za niewystarczające należy uznać zbiorcze wskazanie, że całość przedmiotu szkolenia zajęła określoną liczbę godzin (np.: 8 godzin), bez wskazania ilości czasu poświęconego na poszczególne zagadnienia.

Należy wskazać, że liczba godzin przeznaczona na realizację danego zagadnienia powinna uwzględniać obszerność danego tematu, stopień skomplikowania tematu oraz istotność tematu dla wykonywania czynności dystrybucyjnych zgodnie z prawem, w szczególności ochrony interesów klientów.

Za niewystarczające i niespełniające kryteriów przewidzianych przez u.d.u. należy uznać dokumenty, które:

- nie wskazują daty i miejsca wystawienia dokumentu,
- nie wskazują daty i miejsca przeprowadzenia szkolenia, lub wskazują te informacje zbyt ogólnikowo (wymóg ten, zgodnie z art. 12 ust. 9 u.d.u. nie ma zastosowania w przypadku przeprowadzenia szkolenia w formie e-learningu),
- nie zawierają wskazanych w u.d.u. danych osobowych uczestnika szkolenia,
- nie wskazują zakresu tematów omówionych na szkoleniu i wymiaru czasu poświęconego na każdy temat,
- nie zawierają danych podmiotu organizującego szkolenie, obejmującego jego imię i nazwisko lub firmę oraz adres,
- nie zawierają imion i nazwisk osób odpowiedzialnych za przygotowanie szkolenia, ze wskazaniem ich wykształcenia i doświadczenia zawodowego,

- nie zawierają imienia i nazwiska osoby wystawiającej dokument,
- nie zawierają podpisu osoby wystawiającej dokument (zgodnie z art. 12 ust. 8 pkt 7 u.d.u. w przypadku szkoleń zawodowych odbywających się „stacjonarnie”) albo podpisu elektronicznego osoby wystawiającej dokument (zgodnie z art. 12 ust. 9 pkt 6 u.d.u. w przypadku szkoleń zawodowych odbywających się w formie e-learningu).

Zgodnie z art. 12 ust. 9 pkt 6 u.d.u. dokument poświadczający odbycie szkolenia w formie e - learningu zawiera imię i nazwisko oraz podpis elektroniczny osoby wystawiającej dokument. U.d.u. nie zawiera definicji podpisu elektronicznego, znajduje się ona w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE (OJ L 257, 28.8.2014, p. 73–114), zwane dalej: rozporządzeniem. Art. 3 pkt 10 rozporządzenia definiuje podpis elektroniczny, jako „dane w postaci elektronicznej, które są dołączone lub logicznie powiązane z innymi danymi w postaci elektronicznej, i które użyte są przez podpisującego jako podpis”. Rozporządzenie to definiuje również w art. 3 pkt 15 kwalifikowany podpis elektroniczny, jako „certyfikat podpisu elektronicznego, który jest wydawany przez kwalifikowanego dostawcę usług zaufania i spełnia wymogi określone w załączniku I rozporządzenia”. W ocenie organu nadzoru dla szkolenia zawodowego prowadzonego w formie e-learningu, dokument potwierdzający odbycie szkolenia powinien być podpisany podpisem elektronicznym, zgodnie z art. 12 ust. 9 pkt 8 u.d.u. U.d.u. nie wymaga natomiast opatrzenia takiego dokumentu kwalifikowanym podpisem elektronicznym. Z uwagi na jednoznaczne brzmienie art. 12 ust. 9 pkt 8 u.d.u., w obecnym stanie prawnym nie jest możliwe opatrzenie dokumentu potwierdzającego odbycie szkolenia podpisem zwykłym.

W ocenie organu nadzoru Osoba obowiązana powinna otrzymać kopię dokumentu potwierdzającego odbycie szkolenia zawodowego, aby móc ją przedstawić podmiotom, na rzecz lub w imieniu których wykonuje czynności dystrybucyjne. Zgodnie z art. 12 ust. 1 w zw. z art. 12 ust. 4 u.d.u. w przypadku reprezentowania przez Osobę obowiązana kilku dystrybutorów ubezpieczeń, pomimo okazania dokumentu potwierdzającego odbycie szkolenia zawodowego może powstać konieczność uzupełnienia obowiązku szkoleniowego w zakresie tematów potrzebnych do wykonywania czynności dystrybucyjnych na rzecz lub w imieniu kolejnego dystrybutora ubezpieczeń.

Zgodnie z art. 12 ust. 5 u.d.u. „zakład ubezpieczeń, zakład reasekuracji, agent ubezpieczeniowy, broker ubezpieczeniowy i broker reasekuracyjny zapewniają przeprowadzenie szkolenia zawodowego na odpowiednim poziomie merytorycznym oraz przeprowadzenie go przez osoby posiadające wykształcenie lub doświadczenie zawodowe odpowiednie do zakresu tematycznego szkolenia”. Oznacza to, że wymienione podmioty ponoszą odpowiedzialność za wybór osób prowadzących szkolenie. Podejmując decyzję o wyborze osoby prowadzącej szkolenie podmioty te powinny sprawdzić, czy wykształcenie lub doświadczenie zawodowe

danej osoby jest odpowiednie do zakresu tematycznego szkolenia. Przepisy u.d.u. nie zabraniają prowadzenia szkolenia przez osoby pozostające w stosunku zatrudnienia z podmiotem, który zapewnia przeprowadzenie szkolenia. Należy jednak wskazać, że to zakład ubezpieczeń, zakład reasekuracji, agent ubezpieczeniowy, broker ubezpieczeniowy i broker reasekuracyjny ponoszą odpowiedzialność za wybór osoby niespełniającej wymogów z art. 12 ust. 5 u.d.u.

III. Sposób weryfikacji realizacji obowiązku odbycia szkolenia zawodowego

Zgodnie z art. 12 ust 5 u.d.u. „zakład ubezpieczeń, zakład reasekuracji, agent ubezpieczeniowy, broker ubezpieczeniowy i broker reasekuracyjny zapewniają przeprowadzenie szkolenia, jego odpowiedni poziom merytoryczny oraz przeprowadzenie go przez osoby posiadające wykształcenie lub doświadczenie zawodowe odpowiednie do zakresu tematycznego szkolenia”.

Zgodnie z art. 26 u.d.u. „nadzór nad działalnością agenta ubezpieczeniowego i agenta oferującego ubezpieczenia uzupełniające sprawuje zakład ubezpieczeń, na rzecz którego działa agent, z zastrzeżeniem art. 62 ust. 2 pkt 2 u.d.u.” Z tego przepisu wynika więc, że to zakład ubezpieczeń ponosi podstawową odpowiedzialność za organizację współpracy z agentami ubezpieczeniowymi, upoważnionymi do działania w jego imieniu.

Zgodnie z art. 21 ust. 3 u.d.u. „zakład ubezpieczeń przechowuje dokumenty dotyczące jego współpracy z agentem ubezpieczeniowym lub agentem oferującym ubezpieczenia uzupełniające, w szczególności umowę agencyjną, pełnomocnictwo do zawierania w jego imieniu umów ubezpieczenia lub umów gwarancji ubezpieczeniowych, dokumenty dotyczące wynagrodzenia agenta ubezpieczeniowego oraz dokumenty dotyczące obowiązkowych szkoleń zawodowych, przez okres 10 lat od dnia rozwiązania umowy agencyjnej.”

Zgodnie z przytoczonym powyżej art. 12 ust. 8 i ust. 9 u.d.u., dowodem na odbycie szkolenia zawodowego przez Osobę obowiązana jest uzyskanie dokumentu potwierdzającego odbycie szkolenia zawodowego, określonego w tych przepisach. W ocenie organu nadzoru art. 12 ust. 8, art. 12 ust. 9 i art. 21 ust. 3 u.d.u. należy rozpatrywać łącznie, co oznacza, że zakład ubezpieczeń ma obowiązek przechowywania dokumentów potwierdzających odbycie obowiązkowych szkoleń zawodowych przez Osoby obowiązane, współpracujące z danym agentem ubezpieczeniowym, przez okres 10 lat od dnia rozwiązania umowy agencyjnej.

Oznacza to także, że weryfikacja odbycia szkolenia zawodowego przez Osoby obowiązane, powinna odbywać się poprzez weryfikację dokumentacji źródłowej tj. dokumentów, o których mowa w art. 12 ust. 8 i 9 u.d.u., które powinny być w posiadaniu zakładu ubezpieczeń. W ocenie organu nadzoru nie stanowi więc realizacji obowiązku z art. 26 u.d.u. uzyskanie przez zakład ubezpieczeń oświadczenia agenta ubezpieczeniowego, iż określone Osoby obowiązane odbyły obowiązkowe szkolenie zawodowe z art. 12 ust. 1 u.d.u. w wymaganym wymiarze.

IV. Sankcje z tytułu niezrealizowania w części lub w całości obowiązku doskonalenia umiejętności zawodowych w postaci szkolenia zawodowego

Zgodnie z art. 84 ust. 2 u.d.u. w przypadku niezrealizowania obowiązku szkoleniowego z art. 12 ust. 1 u.d.u. w przypadku agenta ubezpieczeniowego, organ nadzoru może wydać decyzję nakazującą zaprzestanie naruszania przepisów prawa oraz powstrzymanie się od ponownego jego naruszania, a nawet wykreślić z rejestru agentów takiego agenta ubezpieczeniowego dokonującego naruszenia przepisów prawa. Podobnie w przypadku niezrealizowania obowiązku szkoleniowego z art. 12 ust. 1 u.d.u. przez brokera ubezpieczeniowego lub brokera reasekuracyjnego, zgodnie z art. 84 ust. 2 u.d.u. organ nadzoru może w drodze decyzji nakazać zaprzestania naruszania przepisów prawa oraz powstrzymanie się od ponownego jego naruszania, a nawet cofnąć zezwolenie na wykonywanie działalności brokerskiej podmiotowi wykonującemu tę działalność, dokonującemu naruszenia przepisów prawa. Zgodnie z art. 84 ust. 3 u.d.u. organ nadzoru może wydawać zalecenia w stosunku do agenta ubezpieczeniowego, brokera ubezpieczeniowego i brokera reasekuracyjnego, którzy nie zrealizowali obowiązku szkoleniowego z art. 12 ust. 1 u.d.u., zanim wyda jedną z decyzji wymienionych w art. 84 ust. 2 u.d.u.

W związku z powyższym, w przypadku niezrealizowania obowiązku szkoleniowego z art. 12 ust. 1 u.d.u. przez Osobę obowiązaną, organ nadzoru ma możliwość wydania zalecenia w stosunku do dystrybutora ubezpieczeń lub dystrybutora reasekuracji, który nie zrealizował obowiązku szkoleniowego. Nie ma jednak przeszkód, aby organ nadzoru zastosował wobec takiego dystrybutora ubezpieczeń lub dystrybutora reasekuracji każdego rodzaju sankcję spośród katalogu przewidzianego ustawą, biorąc jednak pod uwagę indywidualne okoliczności danego stanu faktycznego, zgodnie z wymogiem przewidzianym w art. 85 u.d.u.